

עַד כִּי־יבֹא שִׁילָה

= שלל אכן יבוא שי לו

בראשית מ"ט ח-יב:

- (ח) יְהוּדָה, אֶתָּה יוֹדוּךָ אֶחָיִךְ יָדְךָ בְּעַרְףְּ אֵיבֶיךָ יִשְׁתַּחֲוּוּ לְךָ בְּנֵי אָבִיךָ:
(ט) גּוֹר אַרְיֵה יְהוּדָה מִטָּרֶף בְּנֵי עֲלִיתָ כָּרַע רַבֵּץ כְּאַרְיֵה וּכְלָבִיא מִי יִקְיָמְנוּ:
(י) לֹא־יִסּוּר שְׁבֹט מִיְהוּדָה וּמַחֲקֶק מִבֵּין רַגְלָיו עַד כִּי־יבֹא שִׁילָה וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים:
(יא) אֶסְרִי לְגִפְזָן עִירָה וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֲתָנוּ כָּבֶס בְּיַיִן לְבָשׁוּ וּבָדָם־עֲנָבִים סוּתָה:
(יב) חֲכָלִילִי עֵינַיִם מֵיָיִן וּלְבָן־שָׁנַיִם מִחֶלֶב:

הפסוק הקשה: "לא־יִסּוּר שבט מיהודה ומחַקֶּק מבין רגליו, עַד כִּי־יבֹא שִׁילָה וְלוֹ יִקְהַת עַמִּים", שבברכת יעקב (בראשית מ"ט י), עומד זה אלפי שנים¹ כמכשול בדרכם של המפרשים, וזה מונע הבנה שלמה של הברכה ליהודה. עיקר הקושי הוא במלה "שִׁילָה"; פיתרון סביר למלה זו עשוי לסייענו בהבנת הברכה בשלמותה, בפרטיה ובכלליה². עם זה צריך לבאר גם את 'עַד' ואת 'כי', ואת ההקשר כולו³.

- * מאמר זה נכתב בוהירות רבה מתוך טיוטות בלתי ערוכות, שמצאתים מהודקות יחד. הערות 2, 4, 5-7 כתב אי"מ ז"ל.
1. אי פוזננסקי הוציא ספר שלם כדי לאסוף את מה שנכתב על פסוק זה, ובפרט בהקשר המשיחי, A. Posnanski, *Schiloh: ein Beitrag zur Geschichte der Messiaslehre*, Leipzig, 1904.
  2. פרופ' נ"ה טור־סיני פתח את מאמרו על נושא זה במילים אלה: "אין מספר לניסיונות שניסו קדמונים ואחרונים לשם ביאור המילים האלה... כי במקום שאין פירוש, מרובים הפירושים" (הלשון והספר, כרך א, מהדורה ראשונה, תש"ח, עמ' 454-461). אין להכחיש שקיימת במאמרו תפיסה חדשה, שונה בתכלית מכל שאר הניסיונות — כגלגול של ביטוי אכדי ('בְּלִישׁוּ'), שפירושו המלכה (הוא בעלי=הוא אדוני), כלומר — בתחילה רק "שבט... ומחַקֶּק", עד אשר ימליכוהו כולם וישמעו לו.
  3. אף־על־פי כן לא תמו הניסיונות גם אחריו; סימן, שלא נשתכנעו כולם מפירושו. גם הפירוש המובא להלן מעיד שלא יכולתי להזדהות עם פירושו. אף שקיבלתי בהכרת תודה את הבניין הלשוני המופלא שבנה שם בחכמה, קשה היה עלי לקבל פירוש הרחוק מן הכתוב. כשעסקתי בשנים האחרונות בכמה שאלות מקרא יוצאות דופן, כגון במילה 'עַד' כאשר איננה מילת היחס על פי המובן המיוחס לה כרגיל (ראה המאמר "עד־עקרה" לעיל, עמ' 154), חזרה שאלה זו ונעורה בזיכרוני. הפעם נגלתה לפני דרך שפותרת קשיים לשוניים ותוכניים בצד קשיים נוספים, ויותר מזה — אף פותחת אפיק לתפיסת הרעיונות והוגשות הכלליים הטמונים בברכת יעקב ליהודה.
- רש"י בעקבות אונקלוס פירש "עד כִּי־יבֹא שִׁילָה — מלך המשיח, שהמלוכה שלו, ופירוש זה מופיע כבר בבראשית רבא (פרשה צ"ט ח). קל היה לאונקלוס לתרגם "יעד דינתי משיחה דדייליה היא מלכותא", אולם "אשר", וגם הצורה

המפתח לפתרון טמון בשתי הנחות-הכרות:

- (א) **"עד"** איננו כאן מילת היחס הידועה, ואף לא עד = נצח (כמו עד-עקרה), **כי-אם שם העצם הידוע שמשמעו "שלל"**. הכרה זו מתיישבת יפה עם העובדה, שאנו מגיעים אליה מתמונת הטרף של **"גור-אריה"** (ט), אשר בעלותו מן הטרף שבע ורגוע, **"כרע רבץ"** לעכל את טרפו, ו**"מי יקימנו"**;
- (ב) פסוק ט כולו הוא תמונת מעבר מתיאור גדולתו של יהודה באחיו (ח), להיותו מלך שופט עמים. מלך החיות הוא משל וסמל למלך העמים, והכרת האחים במלכות יהודה (**"ישתחוו לך בני אביך"**), מכשירה את הקרקע להכרת העמים בה.

הקצרה **ש'**, אינם מופיעים בעברית בצורת **ש'י**. הכתיב המלא אינו מתאים לפירוש **שילה** = **שָלו**, וגם המשפט חסר את עיקרו – סוף סוף, המשיח לא כתוב בפסוק (וכמובן לא שליחו, כתפיסת הנוצרים). ראב"ע ורד"ק פירשו **"שילה"** = **בנו**, באותו המובן, וגזרו את המילה כשם זכר מקביל ל**שליה** בנקבה (על פי דברים כ"ח נו – **"ובשליה היוצת מבין רגליה, ובבניה אשר תלד..."**), או מגזרת **שילל** (=עובר בלשון חז"ל), והזכירו גם את **"שלה"**, בנו השלישי של יהודה. הפירוש הזה סותר את המקרא, באשר לא נתפרש מיהו בנו המיועד, לא מתבאר ההקשר בפרשה, ו... הפירוש גרס צרות מרובות, באשר הנוצרים גייסו את הפסוק למאמץ התעמולה שלהם, בטענת ההבל שרק אצלם מתקיים 'לא יסור שבט מיהודה', ואצל היהודים סר. היהודים השיבו, שהפסוק רק גוזר **שלא יסור השלטון לשבט אחר**, ראה רמב"ן בפירושו לפסוק, ובוויכוחו הגדול עם המומר בברצלונה (כתבי רמב"ן, הוצאת מוסד הרב קוק, כרך א, עמ' שד).

רשב"ם במאמץ אנטי-נוצרי ניכר מפרש את **"שילה"** כ**שם העיר הידועה**, ואלו דבריו: **"המלכות הניתן לו... לא תפסוק ממנו... ולא מחוקק ושררה מזרעו – עד כ"בא [יהודה] שילה – כלומר, עד כי יבוא מלך יהודה, הוא רחבעם בן שלמה, שבא לחדש את המלוכה בשילה, שזהו קרוב לשכם. אבל אז יסורו עשרת השבטים ממנו, וימליכו את ירבעם... וקרקע חלקה היה בשכם... הראויה להתקבץ שם בני אדם, ולכבוד המשכן אשר בשילה הסמוך שם. ופשט זה תשובה למינין, שאין כתוב כי אם שילה שם העיר... לא שְלו"ו כתוב כאן כדברי העברים, ולא שלח כדברי הנוצרים..."**

זיהויה של **שילה** מקובל וידוע מאז ר' אישתורי הפרחי (כפתור ופרח פ"א), והיא **איננה** סמוכה לשכם, אבל זה לא היה ידוע לרשב"ם, ואף יכול היה לטעון שהיו שני מקומות (שלה ותאנת-שלה, יהושע ט"ז ו, ו"ח א). אולם הבעיה העיקרית איננה בזיהוי, אלא בפירושו – רשב"ם הוּפַך את פשט הפסוק (המקובל על חז"ל, אונקלוס, רס"ג, רש"י, ראב"ע, רד"ק ורמב"ן) – הפירוש המקובל, 'לא יסור שבט מיהודה לעולם, עד כי יבוא בנו שהוא מלך המשיח, ולו ישמעו העמים, הופך אצל רשב"ם אל: 'לא יסור שבט מיהודה, עד סוף ימי דוד ושלמה, עד כי יבוא מלך יהודה לשילה, ואז יסור'. זהו הסבר היסטורי (וגיאוגרפי) מאולץ, שאינו תואם את המשך ואת ההקשר. רשב"ם התאמץ ליישב את הקושי בגלל המינים, כלומר הנצרות, אולם פירושו נותר יחידאי ודחוק.

רשב"ם לא רצה לפרש יעד כי יבוא עם ישראל לשילה, כלומר, כאשר יבוא אל הארץ בימי יהושע, שהרי לא היתה גדולה של ממש ליהודה במדבר, פרט להובלת הדגלים והמסעות (במדבר ב' וי'). כמה מן החדשים חזרו לפרש כך, וצמצמו את ברכת 'שבט יהודה' לדגלים ולמסע – אולם גם הם כרשב"ם התעלמו מדיוק הכתיב על פי המסורה. בכל המקרא מופיעה העיר **"שלה"** בכתיב חסר (עשרים פעמים), או **"שלו"** בכתיב חסר (שמונה פעמים). רק שלוש פעמים כתוב **"שילוי"** ('בנות שילוי', שופטים כ"א כא – פעמיים, ובירמיה ז' יב, לעומת ארבעה מקומות בירמיה שהכתיב חסר). מכל מקום **"שילה"** בכתיב מלא ובסיומת ה"א, יש אך ורק בבראשית מ"ט י, בברכת יעקב ליהודה, ואין זה שם העיר שבאמריים.

ביטוי מפורש לתואר המלכות ולתפקידה הנעלה ניתן במלים "ולו יִקָּהַת [= ישמעור⁴] עמים". בעקבות הכרת האחים מרצון, יבוא שעבוד האויבים מהכרח שאין לגנותו — התיאור "ידך בערף איביך" כבר מראה את סוף המלחמה באויבים, ואת הכנעתם על-ידי יהודה. בעקבות זה צפויה קבלת העמים את עול מלכותו עליהם מרצון, אך באין ברירה. קבלת עול המלכות, שהיא גם משמעת הכניעה למלך, מתוארת במילה "יִקָּהַת", וזו תבטא בצורה המקובלת על-ידי הבאת שי לו. מעשה זה בדיוק הוא הטמון בשתי המילים "יבא שילה": ש"לל העמים, יבוא אליו לא עוד כטרף במלחמה, כי אם כשי, מתוך הכרה בממלכתו ובמשפטו. "שבט" ומקבילו "מחקק" הם סמל המלכות והמשפט כאחד⁵; "שבט" ו"מחקק" קרובים אפוא במשמעותם, ובהקבלתם משלימים הם זה את זה, אף שמשמעות הביטוי "שבט" מרמזת יותר לשלטון, ואילו "מחקק" קשור בייחוד לחוק⁶. פסוק י מתנבא אפוא לנציחיתם של המלוכה והמשפט בשבט יהודה ("לא-יסור"), שמקורות סמכותם נעוצים בהדרגה מתרחבת: א) בברכת האב; ב) בהכרת האחים; ולבסוף — ג) בהסכמת העמים.

כך נקשרים ונחרזים יפה שלושת הפסוקים (ח-י), אשר קשרם נראה רופף, לכאורה, בחוט מחשבה אחד: המכה הניצחת, הסופית, באויבים — "ידך בערף איביך" — הוא שלב הגמר של המלחמות, שאינן נזכרות כאן כשלעצמן. מכה זו תביא את האחים להמלכת יהודה מרצונם ומהכרת תודה לו — "יודוך אחיך" — ולקבלת עול מלכותו, תחילה על-ידי האחים — "ישתחוו לך בני אביך" — ואחר כך על-ידי העמים — בעל כורחם מתוך כניעה. המלך מגיע לשיא שאיפתו וגדולתו באהבת השלום והשבתת המלחמה. התיאור, "מטרף... עלית" לקוח אמנם מתמונתו הטבעית, הזמנית, של האריה (עד צאתו לטרף חדש), אך בנמשל יש לראות את הביטוי "עלית" כהסתלקות גמורה מן הטרף, וכך גם "כרע רבץ" כמצב של מנוחה יציבה ומתמדת. כן יש לפרש "מי יקימנו" כרמיזה ברורה לסירוב לשוב למלחמות (הפעלים "כרע רבץ", וגם "יקימנו" חזקים וכבדים). בכך הוכשרה הקרקע לאידיליה (יא-יב).

4. כך פירש ר' יונה בן-ג'נאח על פי הערבית, ובמשלי (ל' יז): "עין תלעג לאב, ותבו ליקהת אם (=למשמעת-אם), יקרה ערבי-נחל, ויאכלוה בני-נשר", ראה הסברו של בן-ג'נאח בספר השרשים (ברלין תרנ"ו) שורש יקה'.
5. והשווה "באר חפרוה שרים... במחקק", במקביל אל "במשענתם" = 'במטותם', כביטוי להנהגה (במדבר כ"א יח, ורשי" שם), וכן: "יהודה מחקקי" (תהלים ס' ט; ק"ח ט); "חלקת מחקק ספון" (דברים ל"ג כא, ברמו למשה); וכמוכן: "כי ה' שפטנו, ה' מחקקנו, ה' מלכנו, הוא יושיענו" (ישעיה ל"ג כב. מיד אחריו בא פסוק כג: "אז חלק עדי-שלל מרבה", שיוסבר להלן).
6. "חק" במקרא פירושו סימן חקוק, משפט כתוב, גבול וגם הקצבה מדודה, בפרט של מזון, חתומה בחותם המלך-המחוקק, וזהו "לחם-חק", ראה: א' איתן (עורך) כתובות מספרות, ירושלים 1972, עמ' 95. הופעות רבות של "חק" במקרא באות במובן זה — "כי חק לכהנים מאת פרעה, ואכלו את-חכם... (בראשית מ"ז כב); "הטריפני לחם חקיי" (משלי ל' ח); "טרף לביתה וחק לערתיה" (שם ל"א טז); הביטוי "חק-בניד" (ויקרא י' יג-יד), והביטוי "חק-עולם" בקרבנות ובמתנות כהונה (שמות כ"ט כח); ויקרא ו-ז'; במדבר ו-ח); ועוד.

רצף זה של המחשבה משתלב במקביל אל ההמשך — "ולו יקֵהת עמים"⁷, רבו תיאור מוחש (ומוכר בכל הספרות העתיקה) של הבעת כניעת העמים, על-ידי הבאת המס המגיע למלך. ובכן, "עד כִּי־יבא שִׁילָה" משמעו "אכן יבוא השלל שי לו"⁸.

"כִּי־יבא"⁹ תרגמתי ופירשתי — 'אכן יבוא'¹⁰ — כאמור, 'עד' פירושו 'שלל'!

אמנם, בדרך כלל, מה שמובא שי למלך, הוא 'המס המגיע' לו, ואפשר להקשות על המושג המלחמתי 'שלל'¹¹ בהקשר כזה. אולם, יש לזכור את הזיקה הפנימית שבין 'טרף' (ט) ובין ('עד = שלל') (י), כפי שהבהרנו לעיל. לאור פיתוח המחשבה המבריחה את הפסוקים האלה יחד, יש לראות את יהודה בעצמתו כמי ששם קץ למלחמות לאחר ניצחונו הברור, ורוצה אף יכול להשיג את שאיפתו-ייעודו בדרכי השלום. אין דבר טבעי יותר מאשר הדגשת המפנה שחל עתה במלכותו: מה שהשיג עד כה בדרך הטרף (=ה'עד'), הוא משיג עתה בדרך ה'שי', שהוא מתת העמים אחר כניעתם מתוך הכרה במלכותו. סוף סוף מפנה זה מתקופת המלחמות לתקופת השלום הוא חוליה עיקרית בחוט האידיאה המרכזית.

7. אמנם ניתן לפרש כאן "עמים" מלשון 'עם=קרוב, שבט, משפחה', ולרגע נדמה שאף מתאים הוא כאן ביותר, באשר מדובר לפני כן על 'אחים, בני אב'; אך נראה לי שיש להעדיף את המשמע הרחב של 'גוי, לאום', וזאת משלושה טעמים:

א) עד כמה שידוע לי, צורת הנפרד ברבים, 'עמים', אינה מופיעה בשום מקום במקרא במובנה המצומצם, השבטי-משפחתי — על כל פנים לא בוודאות;

ב) טופס הברכה המקביל, מפי 'צחק ליעקב, מביא בפירוש "יעבדוך עמים וישתחו לך לאֵמים" (בראשית כ"ז כט), אף כי בהמשכו הישר נאמר שוב "הִנֵּה גביר לאחיך וישתחו לך בני אמך". כתבתי 'הטופס המקביל' משום שאין ספק, שיעקב זוכר את מטבע הברכה של אביו בתמונת המלכות שהוא מעבירה עתה ליהודה. בברכו את יוסף הוא אף מזכיר בפירוש "ברכת אביך גברו על ברכת הוֹרֵי" (שם מ"ט כו);

ג) אין להעלות על הדעת, שהאויבים בפסוק "ידך בערף איביך" (ח) הם מבין אחיו של יהודה. הכנעת האויבים קודמת להכרה במלכותו, ומקומן של מילים אלה צריך להרמיזו שהכנעת האויבים היא סיבה נכבדה להכרת האחים בגדלותו של יהודה. מן הסתם האויבים (על אף כינוי הנוכח — "איביך") הם גם אויבי אָחִיו, שיהודה יציל אותם מידיהם.

8. אין הכוונה כאן ל"תיקון" הנוסח, שיטה שא"מ ז"ל התנגד לה מאד, כפי שהוראינו לדעת בספר זה, לכל אורכו. הכוונה לביאור משמעה של המילה היחידאית "שִׁילָה" על-ידי שתי מילים שנצמדו יחד בקיצור מבטא, ובכתיב הקדום דווקא (לה=לו). בדרך דומה פירשו חז"ל את המילה "אֶשְׁתִּי" (דברים ל"ג ב). ראה גם הערה 12 להלן.

9. רבים מן החדשים שינו את הקריאה, כפי שמובא אצל טור-סיני (ראה הערה 2 לעיל, עמ' 455) — "עד כי יבא שי לו", והותירו 'עד' כמילת יחס. אולם 'עד=שלל' מסביר יפה את ההקשר כולו, ואין כל צורך בשינויים.

10. ראה כי רבת הפנים, פרקים כ"א-כ"ג. טור-סיני טען, ש"עד כִּי", איננו 'זמן', כי בכל הופעותיו (שלוש נוספות לפסוקנו) פירושו הפלגה בדרגה, שאין למעלה ממנה, כמו בעושרו של יצחק — "וילך הלך וגדל עד כִּי־גדל מאד" (בראשית כ"ו יג); בתבואה שאסף יוסף — "עד כִּי־חדל לספר כִּי־אין מספר" (בראשית מ"א מט); ובגיבורי דוד — "וידך בפתים עד כִּי־יגעה ידו, ותדבק ידו אל-החרב" (שמואל-ב כ"ג ו). על כך ביסס את פירושו, ולפיו אין מלכה בתחילת הפסוק, וישבט' הוא רק ראש שבט — "עד כִּי־יבא שִׁילָה" — כלומר, עד שימליכוהו. אולם פירוש זה סותר את תמונת האריה ואת "ישתחו לך בני אביך". פירושו של א"מ ז"ל מתאים להקשר, דווקא מפני ש'עד=שלל' מתנתק מ'כי=אכן'. כך קוראת גם מסורת הטעמים, שמחברת 'כי' לפעל שאחריו בשלושת הפסוקים.

11. התמונה של מלך יושב על כסאו, ושלל ניצחונו עובר לפניו, הִקְתָּה רווחת מאוד בעת העתיקה. דוגמה ידועה היא תמונת סנחריב בתבליט לכיש, אשר סוקר מכסא מלכותו את שלל העיר לכיש העובר לפניו, ראה: J. Pritchard, ANEP, Princeton 1954 – 371, 421, 431, 460.

אנו מפרשים 'עד = שלל' על-פי מופעיו המועטים במקרא. מקורו של 'שלל' מציין 'הוצאה מתוך משהו', כמו 'של-תשלו לה מן-הצבתים' במגילת רות (ב' טז) — בדומה לשורש הקרוב 'שלה/שלי', וכאן יש באמת קרבה ל'שליה' היוצאת מן הרחם, (דברים כ"ח נז). כך גם מוציאים את "שללה" של העיר הנידחת "אל-תוך רחובה" (רחוב=רחבה, כיכר) לשַׁרְפָה (דברים י"ג יז). בתמונות המלחמה, השלל הוא כל הנלקח והמוצא בחזקה מידי המנוצח ('מלקוח' מקביל ל'שלל' — במדבר ל"א). בביטוי המושאל "והיתה לו נפשו לשלל" (ירמיה כ"א ט), הוא עצמו הוא המוצל מידי המנוצח. השם 'עד' הנגזר בצדק משורש 'עדה = עבר', מציין ביסודו את ה'עובר (מיד ליד)'; כך ניתן לפרשו בצפניה בהוראת תשלום, גמול, עונש; (ג' ח: לכן תכרלי נאם-ה' ליום קומי לעד, כי משפטיו לאסף גוים לקבצי ממלכות, לשפך עליהם זעמי..."). בישעיה ל"ג כג: "... אז חלק עד-שלל מִרְפָּה, פִּסְחִים בְּזוּז בּוֹ" — ניתן להבין את צירוף שני השמות דווקא בשל השוני הדק שביניהם: 'אז חולק בשפע מה שעובר מיד ליד [אשר הושג] בדרך השלל'. נמצא אפוא, שבברכת יהודה נאה לפרש 'עד' על מה שיעבירו העמים ליהודה בתורת שיי, שהוא תחליף לשלל הנלקח בכוח. דווקא השם 'עד' מתאים ביותר לסמן את הפיכת הטרף לשיי.

"שי" מובל לה' (תמיד)¹²

"שי" מופיע שלוש פעמים במקרא:

"בעת ההיא יובל-שי לה' צבאות" (ישעיה י"ח ז);

"לך יובילו מלכים שי" (תהלים ס"ח ל);

"כל-סביביו יבילו שי למוֹרָא" (תהלים ע"ו יב).

משמעותו מתייחסת לכל מה ש'מובל' לה', מתוך הכרה בגדולתו של מלך המלכים. הפירוש של 'שי' בתור 'מנחה, מתנה' כבר ניתן בידי מפרשינו (ראה רד"ק) ונתקבל גם על דעת האחרונים, בדרך כלל. הוא משכנע ביותר מתוך עניינו, והוא מקביל לתמונה שבכתובים אחרים המביעים מצב זה בלשון 'מנחה' — "ותהי מואב לדוד לעבדים נשאי מנחה" (שמואל-ב ח' ב); פסוק זה מופיע שם ביחס לארם (ו); ובמלכים-ב (י"ז ג-ד) נאמר: "וישב לו [הושע למלך אשור] מנחה... ולא-העלה מנחה (כביטוי למרד)..."; על החזרת היהודים הנידחים מכל העמים, אל ה', נאמר: "והביאו את-כלי-אֱהִיכֶם מכל-הגוים|מנחה לה'..." (ישעיה ס"ו כ).

הוספת העורך:

הוכחה טובה לקשר בין 'עד = שלל', לבין הובלת המנחה כשי לה', נוכל למצוא בהמשך הפסוקים בצפניה (ג' ח-י). אחרי הביטוי 'עד = שלל', כמו בברכת יהודה, מופיעים העמים והממלכות שה' יאסוף ויוציא למערכה:

12. הביאור 'שילה' = שי לוי כבר מופיע בבראשית רבא (פרשה צ"ז, מחד' תיאודור-אלבק, עמ' 1219) — עד כייבא שילה — שעתידין כל אומות העולם להביא דורון למשיח בן דוד, שנאמר: "בעת ההיא יובל-שי לה' צבאות" (ישעיה י"ח ז) — סרס את המקרא ודרשהו: יובל שי, ואי אתה מוצא אלא שילה". רשי"י הביא ביאור זה כמדרש אגדה — "שילה=שי לו — שנאמר: "יובילו שי למורא". דווקא מדרש אגדה זה שמר את הפשט הלשוני, על פי הסברו של אי"מ ז"ל.

"לכן חכרלי נאָם־ה' ליום קומי לַעֲד, כי משפטי לאסוף גוים לקבצי ממלכות לשפך עליהם זעמי, כל חרון אפי, כי באש קנאתי תִּאָכַל כל־הארץ" (ח) – אז בהכרעת המשפט האחרונה יכירו העמים במלכות ה' הכרה גמורה – "כי־אז אהפך אל־עמים שפה ברורה לקרא כָּלָם בשם ה' לעבדו שכם אחד" (ט) – בשלב האחרון יובילו את המנחה לה'. צפניה מסכם כאן בקיצור גמור את הנבואה על הארץ המוזרה שמעבר לנהרי־כוש, והעם הנורא השוכן בה, כפי שהם מתוארים בישעיה י"ח – "הוי ארץ צלצל כנפים אשר מעבר לנהרי־כוש... בעת ההיא יובל שי לה' צבאות" ... אל־מקום שִׁם־ה' צבאות הר־ציון" – ובצפניה בקיצור: "מעבר לנהרי־כוש, עֲתָרִי בַת־פּוֹצִי, יוֹבְלוֹן מִנְחָתִי" (י).

"יום קומי לַעֲד" הוא יום המשפט, הקנאה והזעם, יום הטרף והשלל, והוא יהפוך לעמים רבים שפה ברורה (=טהורה) לקרוא בשם ה', ולעבדו מתוך רצון והסכמה כללית. אז יבואו עמים רבים, אף מעבר לנהרי כוש, ויובילו מנחה לה'.